

Sosyal Bilgiler DEFTERİM

Şematik Konu Anlatımı
&
Etkinlik Yaprakları

Karekod
Çözümlü

Akıllı Tahta
Uygulamalı

Yazarlar
Remzi BAYRAKCI
Neriman BAL
Yusuf ÖZDEMİR

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Giriş Yayınlarına aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

1. Baskı: Markaj Yayınları

2. Baskı: Giriş Yayınları

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Giriş Yayınları Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Giriş Yayınları Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Data Dijital

ANKARA

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33

WhatsApp: 0505 099 24 84

www.girisyayinlari.com

girisyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: BİZ VE DEĞERLERİMİZ

- ▶ SOSYAL ROLLERİN DEĞİŞİMİ 8
- ▶ KÜLTÜR VE TOPLUMSAL BİRLİKTELİK 10
- ▶ FARKLILIKLARA SAYGI DUYUYORUM 12
- ▶ YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA 13
- ▶ SORUNLARA ÇÖZÜM BULUYORUM 15

2. ÜNİTE: TARİHE YOLCULUK

- ▶ ORTA ASYA'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİ... 22
- ▶ İSLAMİYET'İN YAYILIŞI 28
- ▶ TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ KABULÜ 35
- ▶ YENİ YURT ANADOLU 38
- ▶ İPEK VE BAHARAT YOLU 42

3. ÜNİTE: YERYÜZÜNDE YAŞAM

- ▶ COĞRAFİ KONUMU ÖĞRENİYORUM 46
- ▶ TÜRKİYE'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ ... 52
- ▶ TÜRKİYE'NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ... 55
- ▶ DÜNYA'DA İKLİM VE YAŞAM..... 57

4. ÜNİTE: BİLİM VE TEKNOLOJİ HAYATIMIZDA

- ▶ SOSYAL BİLİMLERİN TOPLUM HAYATINA ETKİSİ... 62
- ▶ GELECEKTEKİ YAŞAM 66
- ▶ BİLİMSEL ARAŞTIRMA BASAMAKLARI..... 67
- ▶ TELİF VE PATENT HAKKI 68

5.ÜNİTE: ÜRETİYORUM, TÜKETİYORUM, BİLİNÇLİYİM

- ▶ KAYNAKLARIN ÜLKE EKONOMİSİNDEKİ YERİ 72
- ▶ KAYNAKLARIN BİLİNÇSİZ KULLANIMI 75
- ▶ YATIRIM VE PAZARLAMA 80
- ▶ VERGİMİ ÖDÜYORUM..... 81
- ▶ NİTELİKLİ İNSAN GÜCÜ 82
- ▶ MESLEĞİMİ SEÇİYORUM 83

6. ÜNİTE: YÖNETİME KATILIYORUM

- ▶ YÖNETİM BİÇİMLERİNİ ÖĞRENİYORUM 90
- ▶ YASAMA, YÜRÜTME VE YARGI 93
- ▶ YÖNETİMİN KARAR ALMA SÜRECİNE KATILIYORUM 96
- ▶ TOPLUMSAL HAYATIMIZDA DEMOKRASİNİN ÖNEMİ 98
- ▶ ANAYASAL GÜVENCE ALTINDAYIZ..... 99
- ▶ TOPLUMSAL HAYATTA KADININ YERİ 100

7. ÜNİTE: ULUSLARARASI İLİŞKİLERİMİZ

- ▶ TÜRK CUMHURİYETLERİ VE KOMŞU ÜLKELERLE İLİŞKİLER..... 108
- ▶ ÜLKEMİZİN EKONOMİK İLİŞKİLERİ..... 112
- ▶ ÜLKEMİZİN ÜSTLENDİĞİ ULUSLARARASI ROLLER 115
- ▶ POPÜLER KÜLTÜR..... 116

- ▶ CEVAP ANAHTARI 117

GİRİŞ YAYINLARI

ÜNİTE

BİZ VE DEĞERLERİMİZ

KÜLTÜR VE TOPLUMSAL
BİRLİKTELİK

YARDIMLAŞMA VE
DAYANIŞMA

SOSYAL ROLLERİN
DEĞİŞİMİ

FARKLILIKLARA SAYGI
DUYUYORUM

SORUNLARA ÇÖZÜM
BULUYORUM

GİRİŞ YAKINLARI

SOSYAL ROLLERİN DEĞİŞİMİ

Rol

- Bir grup etkinliğinde yer alan ya da bir yerde bulunan bireylerin üstlendikleri görevlere **rol** denir.
- Başka bir tanımla, üyesi olduğumuz grupta üstlenmemiz gereken görevlerdir.
- Bir kişi birden fazla role sahip olabilir. Anne, evlat, torun, kulüp başkanı gibi.
- Bireylerin içerisinde yer aldığı ilk sosyal grup ailedir.
- Bunu daha sonra akraba, arkadaş çevresi ve okul takip eder.
- Birey olarak dünyaya geldiğimiz andan itibaren çeşitli roller üstleniriz.
- Üstlendiğimiz rollerin bir kısmına doğuştan sahip oluruz.
- Evlat, torun, kardeş ve abi olma rollerine doğuştan sahip oluruz.
- Doğuştan sahip olduğumuz roller herhangi bir ilgi ve yetenek gerektirmemektedir. Bunları seçme imkânımız yoktur.
- Bazı rollerimizi de kendi isteğimizle çalışarak kazanırız. Mühendis olmak, sınıf başkanı olmak gibi.

Mesteki Rol

- Eğitim hayatımızı tamamladıktan sonra meslek grubunun gerektirdiği davranışlara ve kurallara uygun hareket etmeye **mesleki rol** denir.
- Örneğin; bir doktordan öncelikli beklenen rol, hastalarını muayene etmesidir.

Toplumlar ve Zaman

- Toplumlar zaman içinde değişir, ancak bu değişime insanlar neden olmaktadır.
- Bizim yaşadığımız dünya eski kuşaklardan farklıdır.
- Bizden sonra gelecek nesil de dünyayı bizden farklı görüp farklı yaşayacaktır.

Değişen Roller

- Bireyler doğar, büyür ve gelişirler. Yaşamları boyunca sahip oldukları sosyal rolleri bir anda edinmezler.
- Yaşam döngüsü içinde bireylerin sahip oldukları sosyal roller de değişime uğrar.
- Geçmişte babanın aile içindeki rolü, bir işte çalışmak ve para kazanmak, annenin rolü ise ev işleri ile ilgilenmek ve çocuklara bakmaktır.
- Özellikle kadının çalışma hayatına girmesiyle evdeki sorumlulukların eşler arasında bölüştüğü bir yapı ortaya çıkmıştır.
- Bu durum çağımızın getirdiği bir gereklilik olmuştur. Eşler ev işlerinde, çocuk yetiştirmede... sorumlulukları beraber paylaşmaktadır.

KÜLTÜR VE TOPLUMSAL BİRLİKTELİK

- Bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği, kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi özelliklerin tümüne **kültür** denir.
- Kültür bir milleti diğer milletlerden ayıran yaşam tarzı, duygu ve düşüncelerin oluşturduğu ortak değerler olarak da ifade edilebilir.
- Kültür, içinde bulunduğumuz toplumun kimliğini oluşturur.
- Birey yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini ailesinden, akrabalarından, arkadaşlarından, okuldan veya iş ortamından öğrenir.
- Bu öğrenme süreci ömür boyu sürer.
- Birey, yaşadığı toplumun kültürünü öğrendikçe toplumun diğer bireyleriyle daha sağlıklı iletişim kurar.

1.

Etkinlik

Sosyal Rollerin Değişimi

Aşağıda verilen rolleri örnekteki gibi ilgili olduğu alana yazınız.

Kardeş

Öğretmen

Öğrenci

Ağabey

Mimar

Torun

Spor Kulübü Üyesi

Teyze

Güvenlik Görevlisi

Doktor

Evlat

Belediye Başkanı

Dede

Apartman Yöneticisi

Baba

Büyükanne

Doğuştan Edinilen Roller

1. *Kardeş*
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Sonradan Edinilen Roller

1. *Öğretmen*
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

2.

Etkinlik

Sosyal Rollerin Değişimi

Aşağıdaki sorumlulukların karşılarında verilen hangi mesleğe ait bir rol olduğunu örnekteki gibi boş bırakılan yerlere yazınız.

1 Mahkemede kişinin hakkını savunmak Rol: *Avukat*

Polis

Avukat

2 Hastaları tedavi etmek Rol:

Doktor

Terzi

3 Müşterilere lezzetli yemekler pişirmek Rol:

Aşçı

Pilot

4 Öğrencilere ders anlatmak Rol:

Polis

Öğretmen

5 Güvenliği sağlamak Rol:

Mühendis

Polis

ÜNİTE TARİHE YOLCULUK

İSLAMİYET'İN YAYILIŞI

YENİ YURT ANADOLU

ORTA ASYA'DA KURULAN
İLK TÜRK DEVLETLERİ

TÜRKLERİN İSLAMİYET'İ
KABULÜ

İPEK VE BAHARAT YOLU

GİRİŞ YAYINLARI

ORTA ASYA'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİ

Türklerin Ana Yurdu

- ➔ Türklerin ilk ana yurdu olan Orta Asya, doğuda Kingan Dağları, batıda Hazar Denizi, kuzeyde Sibiryaya, güneyde ise Hindikuş ve Karanlık Dağları ile çevrilidir.
- ➔ Orta Asya, karasal iklimin hâkim olduğu ve dağlarla çevrili bir bölgedir.

Asya (Büyük) Hun Devleti (MÖ 220 - MS 216)

- ➔ Asya Hunları, tarihte bilinen ilk teşkilatlı Türk devletidir.
- ➔ Merkezi Ötüken olan Asya Hunları'nın bilinen ilk hükümdarı **Teoman'dır**. Devletin en parlak dönemi Mete Han dönemidir.
- ➔ Mete Han Asya'daki Türk boylarını bir çatı altında topladı.
- ➔ Asya Hun Devleti, en geniş sınırlara Mete Dönemi'nde ulaştı.
- ➔ Hun Devleti MÖ 54'te Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrıldı.
- ➔ Batı Hunlarına MÖ 36'da Çinliler son verdi.
- ➔ Kuzey Hunları MS 155'de Siyenpilerin saldırıları sonucu yıkıldı. Güney Hunları ise Çinliler tarafından MS 216'da yıkıldı.
- ➔ Hunların bir kısmı Balamir Kağan önderliğinde Karadeniz'in kuzeyine geldiler ve Avrupa Hun Devleti'ni kurdular.
- ➔ Avrupa Hunları en parlak dönemini Atilla Dönemi'nde yaşadı. Hunların gelmesiyle göç eden kavimler, Kavimler Göçü'ne neden oldu.

I. Kök Türk Devleti (552 - 630)

- ➔ Kök Türk Devleti Büyük Hun Devleti'nden sonra Orta Asya'da kurulan ikinci Türk devletidir.
- ➔ Kök Türkler Bumin Kağan önderliğinde Avarları yıkarak Ötüken merkezli I. Kök Türk Devleti'ni kurdular.
- ➔ Tarihte Türk adıyla kurulmuş olan ilk Türk devletiydi.
- ➔ Bumin Kağan, ülkeyi doğu-batı olarak iki idari birime ayırdı.
- ➔ İkili sistem esasına göre Bumin Kağan devletin doğusunu, kardeşi İstemi Yabgu ise batısını idare etti.
- ➔ Devletin en parlak dönemi Mukan Kağan Dönemi'dir.
- ➔ Mukan Kağan'ın ölümünden sonra yerine kardeşi Taspar Kağan (Ta-po) geçti.
- ➔ Tapo Kağan'ın ölümünden sonra yaşanan taht mücadeleleri I. Kök Türk Devleti'nin sarsılmasına neden oldu.
- ➔ Devlet Doğu ve Batı olarak ikiye ayrıldı.
- ➔ Doğu Kök Türk Devleti 630 yılında Çin tarafından yıkıldı.
- ➔ Batı Kök Türk Devleti ise Çin'e bağlı olarak yaşadı.
- ➔ Kök Türkler konargöçer bir yaşam sürmüşlerdir.

II. Kök Türk (Kutluk) Devleti (682 - 742)

- ➔ Türkler I. Kök Türk Devleti'nin yıkılışından sonra 50 yılı aşkın bir süre Çinlilerin esaretinde yaşadılar.
- ➔ Kürşad Ayaklanmasının ardından Kutluk Kağan liderliğinde birleşerek bağımsızlıklarını kazandılar.
- ➔ Ötüken merkezli II. Kök Türk Devleti'ni kurdular.
- ➔ Kutluk Kağan "İlteriş" (Devleti derleyen, toplayan) unvanını aldı.
- ➔ Orhun Yazıtları II. Kök Türk Devletine (Kutluk) aittir.
- ➔ Devletin en parlak dönemi Bilge Kağan Dönemi'dir.
- ➔ Devlet, Karluk, Basmil ve Uygurların ortak saldırısı sonucu yıkıldı.

Uygur Devleti (744 - 840)

- ➔ Kutluk Bilge Kül Kağan liderliğinde Ordubalık (Karabalğasun) merkez olmak üzere bağımsız Uygur Devleti'ni kurdular.
- ➔ Devletin en parlak dönemi Moyen Çor Dönemi'dir.
- ➔ Moyen Çor, Türk birliğini yeniden sağladı.
- ➔ Böğü Kağan Dönemi'nde Mani dini kabul edilerek devletin resmi dini hâline getirildi.
- ➔ Mani dininin etkisiyle Uygurlar savaşçı özelliklerini kaybettiler.
- ➔ Yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.
- ➔ 840 yılında Kırgızlar, Uygur Devleti'ne son verdi.

1.

Etkinlik

Orta Asya'da Kurulan İlk Türk Devletleri

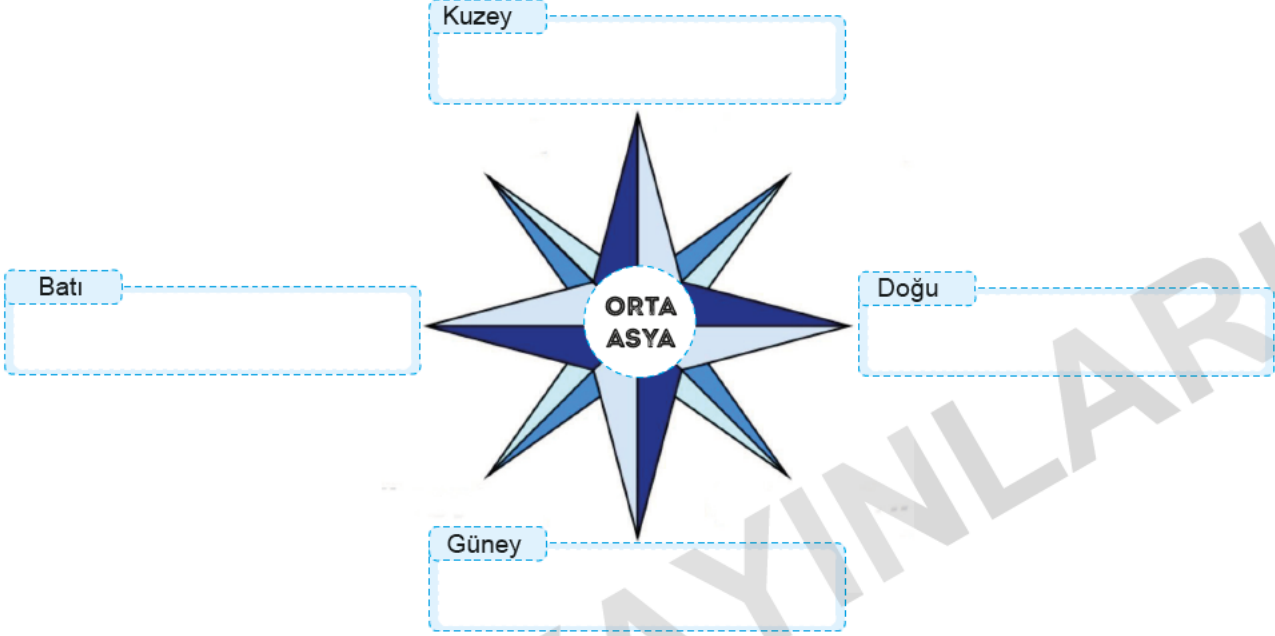
Orta Asya'nın sınırlarını belirleyen yeryüzü şekillerini boş bırakılan yerlere yazınız.

Hazar Denizi

Kıngan Dağları

Sibirya

Hindikuş ve Karanlık Dağları

2.

Etkinlik

Orta Asya'da Kurulan İlk Türk Devletleri

Aşağıdaki soruların cevaplarını örnekteki gibi boş bırakılan alanlara yazınız.

- 1 Tarihte bilinen ilk Türk devleti hangisidir? → *Asya Hun Devleti*
- 2 Asya Hun Devleti'nin ilk hükümdarı kimdir? →
- 3 Asya Hun Devleti en parlak dönemini hangi hükümdar döneminde yaşamıştır? →
- 4 İlk Çağ'ın kapanıp, Orta Çağ'ın başlaması hangi olayla olmuştur? →
- 5 Onluk ordu sistemini kuran hükümdar kimdir? →
- 6 Hunlar, hangi hükümdar önderliğinde Avrupa Hun Devleti'ni kurmuşlardır? →
- 7 Avrupa Hun Devleti en parlak dönemini hangi hükümdar döneminde yaşamıştır? →

ÜNİTE YERYÜZÜNDE YAŞAM

COĞRAFI KONUMU
ÖĞRENİYORUM

TÜRKİYE'NİN FİZİKİ
COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

TÜRKİYE'NİN BEŞERİ
COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

DÜNYA'DA İKLİM VE
YAŞAM

GİRİŞ YAKINLARI

COĞRAFI KONUMU ÖĞRENIYORUM

Geoit: Dünya'nın Ekvator'dan şişkin, kutuplardan basık olan kendine özgü şekline denir.

Yer eksenini: Dünya iki ucundan şiş geçirilmiş bir portakalın, şişin etrafında dönmesi gibi kendi çevresinde döner. Dünya'nın çevresinde döndüğü kabul edilen doğru parçasına denir.

Ekvator: Dünya'yı tam ortadan ikiye ayırdığı varsayılan hayali çizgiye verilir.

Kuzey Yarım Küre: Ekvator ile kuzey kutup noktası arasında kalan yarım küreye denir.

Güney Yarım Küre: Ekvator ile güney kutup noktası arasında kalan yarım küreye denir.

Kutup Noktası: Yer ekseninin Dünya'yı kestiği kabul edilen yerlere denir.

Kuzey Kutup Noktası: Kuzey Yarım Küre'de olana denir.

Güney Kutup Noktası: Güney Yarım Küre'de olana denir.

Coğrafi Konum: Herhangi bir merkezin Dünya üzerindeki yerine denir. Paralel - meridyen (matematik konum) ve özel konumdan oluşur.

Mutlak (Matematik) Konum

Paraleller

- ➔ **Ekvator:** Kutup noktalarına eşit uzaklıkta bulunan Dünya'yı iki eşit parçaya bölen hayali çizgiye denir.
- ➔ En büyük paralel dairesi ve başlangıç paraleli Ekvator'dur.
- ➔ 90 Kuzey'de, 90 Güney'de olmak üzere 180 tanedir.
- ➔ İki paralel arası uzaklık her yerde eşittir ve yaklaşık olarak 111 km'dir.
- ➔ Paralellerin boyları Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe kısalır. Dereceleri büyür. Birer derece aralıklarla çizilirler.

Meridyenler

- ➔ Bir kutuptan diğer kutba uzanan paralelleri dik kesen hayali çizgilere **meridyen** denir.
- ➔ Başlangıç meridyeni Londra'nın Greenwich Kasabası'ndan geçer.
- ➔ Başlangıç meridyeni Dünya'yı Doğu ve Batı Yarım Küre olmak üzere 2'ye ayırır.
- ➔ 180'i doğuda 180'i batıda olmak üzere 360 meridyen yayı vardır.
- ➔ Ardışık iki meridyen arası mesafe sadece Ekvator'da 111 km'dir.

➔ Kutuplara gidildikçe Dünya'nın şeklinden dolayı bu mesafe daralır.

➔ Bütün meridyenler kutupta birleşir.

Türkiye'nin Mutlak Konumu ve Sonuçları

- ➔ Türkiye 26°-45° doğu meridyenleri ile, 36°-42° kuzey paralelleri arasında yer almaktadır.
- ➔ Türkiye, Ekvator'un kuzeyinde ve Greenwich'in doğusunda yer almaktadır.
- ➔ En doğu noktasında Iğdır (Dilucu), en batı noktasında Çanakkale (Gökçeada - Avlaka Burnu), en kuzeyinde Sinop (İnce Burun), en güneyinde ise Hatay (Beysun Köyü) bulunur.
- ➔ En doğusu ile en batısı arasında 19 boylam vardır.
- ➔ Türkiye'nin doğu ve batı genişliği fazla olmadığı için aynı anda tek ortak saat kullanılır.
- ➔ Türkiye Orta Kuşak'ta yer alır.
- ➔ Mevsimler belirgin olarak yaşanır. Kışın cephesel yağışlar görülür.
- ➔ Dağların güney yamaçları, kuzey yamaçlarına göre daha sıcaktır. (bakı durumu)

Özel (Göreceli) Konum

Özel Konum: Dünya üzerindeki herhangi bir noktanın denizlere, boğazlara, önemli ticaret yollarına, maden yataklarına, komşularına ve yer şekillerine göre konumudur.

1.

Etkinlik

Coğrafi Konumu Öğreniyorum

Aşağıda verilen özelliklerin ilgili olduğu konumu (Matematik (Mutlak), Özel (Göreceli)) belirleyerek boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

1

Matematik (Mutlak) Konum

Cephe yağışlarının görülmesi

2

Adana'nın Sinop'tan sıcak olması

3

Ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olması

4

Bitki örtüsünün çeşitlilik göstermesi

5

Antalya kıyılarında denize girilirken Bingöl Dağları'nda karların bulunması

6

Aynı anda tek ortak saatin kullanılması

7

Ülkemizin önemli ticaret yolları üzerinde yer alması

8

Ülkemizin en kuzeyi ve en güneyi arasındaki kuş uçuşu uzaklığının 666 km olması

9

Doğuya gidildikçe yükseltinin artması

10

Doğuya doğru gidildikçe sıcaklığın azalması

11

Ülkemizin İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması

12

Hem Asya hem de Avrupa kıtasında topraklarının bulunması

13

Karadeniz'in tuzluluk oranının Akdeniz'den az olması

14

Kıyıların iç kesimlerden daha fazla yağış alması

15

Aynı anda dört mevsim şartlarının yaşanması

16

Ülkemizin Orta Kuşak'ta yer alması

17

Dört mevsimin belirgin bir şekilde yaşanması

18

Kuzeye gidildikçe güneş ışınlarının düşme açısının küçülmesi

4. ÜNİTE

BİLİM VE TEKNOLOJİ HAYATIMIZDA

SOSYAL BİLİMLERİN
TOPLUM HAYATINA ETKİSİ

GELECEKTEKİ YAŞAM

BİLİMSEL ARAŞTIRMA
BASAMAKLARI

TELİF VE PATENT HAKKI

GİRİŞ YAYINLARI

SOSYAL BİLİMLERİN TOPLUM HAYATINA ETKİSİ

- ➔ İnsanların geçmişlerini, yaşadıkları çevreyi, ve kültürlerini inceleyen bilim dallarına **sosyal bilimler** adı verilir.
- ➔ Sosyal bilim dallarından bazıları şunlardır: Coğrafya, arkeoloji, antropoloji, psikoloji, sosyoloji, felsefe, tarih...

Sosyal Bilim Dalları

Coğrafya

- ➔ İnsanlar ve yeryüzü arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır.
- ➔ Coğrafya bilimi; dünyamızı ve ülkemizi daha iyi tanımamızı sağlar.
- ➔ Coğrafya biliminin yaptığı inceleme ve araştırmalar sonucunda elde edilen bilgiler toplum hayatını etkilemektedir.

Tarih

- ➔ İnsanların geçmişteki faaliyetlerini, kültür ve medeniyetlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, sebep-sonuç ilişkisi içerisinde, yer ve zaman göstererek, belgelere dayalı olarak inceleyen bilim dalıdır.
- ➔ Tarih biliminin konusu, bütün yönleriyle insanların geçmişi.

Arkeoloji

- ➔ İnsanın geçmişini aydınlatmak amacıyla kazılar yaparak tarihi eserler ortaya çıkaran bilim dalıdır.
- ➔ Arkeoloji bilimiyle ilgilenen bilim insanlarına **arkeolog** denir.
- ➔ Bu bilim sayesinde insanlar kendi milletleri hakkında bilgi sahibi olurlar.

Sosyoloji

- ➔ İnsanların toplumla olan etkileşimini inceleyen bilim dalıdır.
- ➔ Sosyoloji bilimiyle ilgilenen bilim insanlarına ise **sosyolog** adı verilir.
- ➔ Bu bilim dalı diğer insanların yaşam biçimleri hakkında bilgi edinmemizi sağlar.

Felsefe

- ➔ Felsefe evreni, dünyayı ve yaşamı anlamaya çalışan; varlığın ve bilginin kaynağını bilimsel olarak araştıran bilim dalıdır.
- ➔ Felsefe biliminde görüş belirten kişilere ise **filozof** adı verilir.
- ➔ Filozoflar, yaşamın amacını ve sebebini açıklamaya çalışırlar.

Psikoloji

- ➔ Psikoloji insan davranışlarını ve insanın zihinsel süreçlerini bilimsel yöntemler kullanarak inceleyen bilim dalıdır.
- ➔ Psikoloji bilimiyle uğraşan kişilere **psikolog** denir.
- ➔ Psikoloji bilimi, yaptığı araştırma ve çalışmalarla toplum hayatına katkı sağlamaktadır.

Antropoloji

- ➔ Antropoloji, geçmiş ve günümüz topluluklarındaki insanların çeşitli yönlerini inceleyen bilim dalıdır.
- ➔ Arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkarılan iskelet, kafatası gibi kalıntılar sayesinde insanın fiziki yapısını araştıran antropoloji, insanlık tarihinin eski dönemlerinin aydınlatılmasına da yardımcı olur.
- ➔ Antropoloji bilimiyle uğraşan bilim insanlarına **antropolog** adı verilir.

Türkiye’de Bilim ve Teknolojinin Gelişimine Yönelik Çalışmalar

- ➔ Ülkemizde bilim ve teknolojinin gelişmesine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.
- ➔ Türk tarihini ve medeniyetini bilimsel yöntemlerle araştırmak için 1931 yılında Türk Tarih Kurumu açılmıştır.
- ➔ Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) bu alanda çalışmalar yapan önemli bir kurumdur.
- ➔ TÜBİTAK, ülkemizde bilim ve teknolojiyi desteklemek ve teşvik etmek amacıyla 1963 yılında kurulmuştur.
- ➔ Türk dili üzerine araştırmalar yapmak amacıyla 1932 yılında Türk Dil Kurumu açılmıştır.
- ➔ Bilimsel çalışmalarını özendirmek amacıyla 1993 yılında Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) kurulmuştur.

1.

Etkinlik

Sosyal Bilimlerin Toplum Hayatına Etkisi

Aşağıdaki soruları kutucuklarda verilen kelimelerden yararlanarak örnekteki gibi cevaplayınız.

Antropoloji

Matematik

Felsefe

Psikoloji

Arkeoloji

Fizik

Biyoloji

Kimya

Sosyal bilim dalları hangileridir?

Sosyal bilim dalları olmayanlar hangileridir?

1. **Antropoloji**

2. ....

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

3. ....

4. ....

2.

Etkinlik

Sosyal Bilimlerin Toplum Hayatına Etkisi

Aşağıdaki görsellerin ilgili olduğu sosyal bilim dallarını örnekteki gibi boş bırakılan alanlara yazınız.

Tarih

Sosyoloji

Hukuk

Antropoloji

Coğrafya

Arkeoloji

1. **Arkeoloji**

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

5.

ÜNİTE ÜRETİYORUM, TÜKETİYORUM, BİLİNÇLİYİM

KAYNAKLARIN BİLİNÇSİZ
KULLANIMI

KAYNAKLARIN ÜLKE
EKONOMİSİNDEKİ YERİ

YATIRIM VE PAZARLAMA

FATURA
İsıtıya Tarih: 02/09/2019
İsıtıya No: 0874
SERİ : 8
SIRA NO : 084512

VERGİMİ ÖDÜYORUM

NİTELİKLİ İNSAN GÜCÜ

MESLEĞİMİ SEÇİYORUM

KAYNAKLARIN ÜLKE EKONOMİSİNDEKİ YERİ

- ➔ Toprak, orman, maden ve su doğal kaynaklara örnektir.
- ➔ Doğal kaynaklar, insanların herhangi bir müdahalesi olmadan kendiliğinden oluşmuştur.
- ➔ Ülkeler kendi kaynaklarını kullanarak üretim yaparlar.
- ➔ Ülkemiz doğal kaynaklar bakımından zengindir.
- ➔ Üretimi yapılan ürünler ihtiyaçları karşılamak için kullanılır.
- ➔ Bir kısmı ise yurt dışına satılarak ülke ekonomisine katkı sağlanır.
- ➔ Bir ülkenin sahip olduğu kaynaklar, o ülkede yapılan ekonomik faaliyetleri etkiler.

Ekonomik Faaliyetler

Toprağımız

- ➔ Canlılara yaşama ortamı sağlayan yer kabuğunun yüzey bölümüne **toprak** adı verilir.
- ➔ Toprak yaşamımızı sürdürmek için önemli bir kaynaktır.
- ➔ Toprak kullanılarak en fazla yapılan ekonomik faaliyet tarımdır.
- ➔ Tarım ürünlerini, mevsimi dışında üretmeye **seracılık** adı verilir.
- ➔ Bir yerde seracılık yapılabilmesi için kış sıcaklıklarının yüksek olması gereklidir.

Hayvancılık

- ➔ Nüfusun fazla olduğu yerlerde kümes hayvancılığı yapılır.
- ➔ Büyük şehirlerin çevresindeki besi çiftliklerinde büyükbaş hayvancılık yapılır.
- ➔ Bozkır bitki örtüsünün yaygın olduğu topraklarda küçükbaş hayvancılık yapılır.
- ➔ Bitki çeşitliliğinin fazla olduğu yerlerde arıcılık yapılır.
- ➔ İpek böcekleri, dut ağacının yapraklarıyla beslenir.

Madenlerimiz

- ➔ Yer kabuğunda doğal etkenlerle oluşan minerallere **maden** denir.
- ➔ Madenlerin yer altından çıkarılması faaliyetine **madencilik** denir.
- ➔ Sivas Divriği'de demir madeni çıkarılır.
- ➔ Artvin Murgul'da bakır madeni çıkarılır.
- ➔ Elazığ Guleman'da krom madeni çıkarılır.
- ➔ Konya Seydişehir'de boksit madeni çıkarılır.

Ormanlarımız

- ➔ Ağaçların sık veya seyrek ancak kesintisiz bir örtü oluşturduğu alana **orman** adı verilir.
- ➔ **Ormanlık**; ormanların bakımı, yeniden yetiştirilmesi, orman ürünlerine ve hizmetlerine olan ihtiyaçların karşılanabilmesi amacıyla yapılan faaliyetlerin tümüdür.
- ➔ Ormanlar havadaki karbondioksit miktarını azaltıp oksijen miktarını artırarak havayı temizler.
- ➔ Doğal afet olan sel ve erozyonu önler.

Sularımız

- ➔ Su ekonomik faaliyetler için de önemli bir kaynaktır.
- ➔ Ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olması, yer altı suları açısından zengin olması, ülkemiz topraklarında birçok akarsu ve göl bulunması bu faaliyetleri çeşitlendirmektedir.
- ➔ Tarım ürünlerini yetiştirmek için suya ihtiyaç vardır.
- ➔ Yer altından çıkan sıcak su kaynakları üzerine kaplıca tesisleri yapılır.

KAYNAKLARIN BİLİNÇSİZ KULLANIMI

- ➔ İnsanoğlunun doğal kaynaklar olan ormanları ve suları yok etmesi, madenleri, enerji kaynaklarını bilinçsizce kullanması dünyanın geleceğini tehlikeye atmaktadır.
- ➔ İnsanlar dünyayı kirletmeye, kaynakları bilinçsizce kullanmaya devam ederlerse gelecek nesiller şu anda bizim gördüğümüz gölleri, yemyeşil ormanları göremeyeceklerdir.
- ➔ İnsanlar, ihtiyaçları olan maddeleri üretebilmek ve günlük hayatı kolaylaştırmak için enerji kullanırlar.
- ➔ Çeşitli imkânlar doğrultusunda yer altı ve yer üstü kaynakları kullanılarak enerji üretimi yapılır.
- ➔ Enerji kaynaklarımız, yenilenemeyen ve yenilenebilir enerji kaynakları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.

EtkİnlİK

Kaynakların Ülke Ekonomisindeki Yeri

Aşağıda verilen cümlelerin numaralarını ilgili olduğu ekonomik faaliyet alanına örnekteki gibi yazınız.

1. Konya ve çevresinde ekonomik faaliyet olarak buğday üretimi yapılması

7. Bursa'da ipek böcekçiliği yapılması

13. Batman'da insanların petrol işinde çalışması

19. Borun Eskişehir, Bursa ve Kütahya çevresinde çıkarılması

2. Kitap, defter ve kâğıdın ağaçlardan yapılması

8. Demir ve kromun çeşitli ulaşım araçlarının üretiminde kullanılması

14. Afyon'da mermer çıkarılması

20. Ağaçlardan yakacak odunun temin edilmesi

3. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde pamuk yetiştirilmesi

9. Hakkari'de arıcılığın gelişmesi

15. Nüfusun fazla olduğu yerlerde tavuk yetiştirilmesi

21. Mermer, granit ve demirin inşaat sektöründe kullanılması

4. Kerestelerin fabrikalarda işlenerek mobilya üretiminde kullanılması

10. Bakırın binaların elektrik tesisatında kullanılması

16. İzmir'de zeytin ağaçlarının dikilmesi

22. Koyunun genellikle bozkır bitki örtüsünün yaygın olduğu yerlerde yetiştirilmesi

5. Kuşburnunun tohumunun ilaç yapımında kullanılması

11. Bolu'da marangozluk mesleğinin yaygın olması

17. Malatya ve çevresinde bulunan topraklara kayısı ağaçlarının dikilmesi

23. Ağaçlardan kozmetik ürün elde edilmesi

6. Trabzon ve çevresinde mısır üretimi yapılması

12. İnsanların et ihtiyacının besi çiftliklerinden karşılanması

18. Nüfusun kalabalık olduğu illerde yumurta tüketiminin fazla olması

24. Trabzon ve çevresinde ekonomik faaliyet olarak mısır üretiminin yapılması

Tarım

1

Hayvancılık

Madencilik

Ormancılık

ÜNİTE YÖNETİME KATILYORUM

YASAMA, YÜRÜTME VE
YARGI

TOPLUMSAL HAYATIMIZDA
DEMOKRASİNİN ÖNEMİ

TOPLUMSAL HAYATTA
KADININ YERİ

YÖNETİM BİÇİMLERİNİ
ÖĞRENİYORUM

YÖNETİMİN KARAR ALMA
SÜRECİNE KATILYORUM

ANAYASAL GÜVENCE
ALTINDAYIZ

YÖNETİM BİÇİMLERİNİ ÖĞRENIYORUM

- Halkın kendi kendini yönetmesi olarak tanımlanır.
- Demokrasinin olduğu ülkelerde yaşayan insanlar kendilerini yönetecek kişileri kendileri seçerek geleceklerini belirlerler.
- Demokrasilerde egemenliğin kaynağı millettir.

Demokrasinin Temel İlkeleri

Milli Egemenlik

- Halk, egemenliğini seçtiği temsilciler aracılığıyla kullanır.
- Millet iradesi, demokrasi için vazgeçilmez bir unsurdur.
- Milli egemenlik demokrasinin en temel ilkelerinden biridir.

Hukukun Üstünlüğü

- Demokrasilerde hukukun üstünlüğü ilkesi benimsenmiştir.
- Buna göre insanların hakları hukuka uygun olarak korunmalıdır.
- Oluşan problemler hukuk yoluyla çözüme kavuşturulmalıdır.

Hürriyet ve Esitlik

- Demokrasilerde insanlar özgür iradeleriyle karar verebilir, düşüncelerini özgürce ifade edebilir.
- Demokrasilerde eşitlik ilkesi vardır ve hiçbir kişiye ayrıcalık tanınmaz.

Çoğulculuk ve Katılım

- Farklı düşüncelere sahip olan insanlar düşüncelerini özgürce ifade edebilmeli ve yönetimde temsil edilmelidir.
- Bu ilke gereğince insanlar yönetime katılmalı ve kendilerini etkileyen kararların alınmasında etkili olmalıdır.

Seçimler ve Temsil

- Demokrasilerde ülkeyi yönetecek kişileri belirlemek için seçimler yapılır.
- Gerekli şartları taşıyan vatandaşlar devlet yönetiminde görev almak için adaylıklarını koyabilirler.

Siyasi Partiler

- İnsanlar kendi görüş ve düşünceleri doğrultusunda istedikleri partiye oy verebilirler.
- Bir ülkede siyasi partilerin sayısının birden fazla olması demokrasinin bir gereğidir.
- Böylece siyasi partiler demokratik bir şekilde rekabet edebilir.

Yönetim Şekilleri

Monarşi

- Bu yönetim şekline göre egemenlik tek bir kişinin elindedir.
- Ülkeyi yönetme yetkisine sahip olan kişiye kral, kağan, han, imparator ve padişah gibi unvanlar verilir.

Teokrasi

- Bu yönetim şekline göre ülke dini kurallara göre idare edilirdi.
- Teokrasinin uygulandığı devletlerde yönetim, tanrı adına dini kuralları uygulayan hükümdarın elindedir.
- Hükümdar yalnızca tanrıya karşı sorumludur.

Oligarşi

- Bu yönetim şekline göre egemenlik yetkisi belli bir zümre, sınıf veya grubun elindedir.
- Bu yönetim şeklinde yöneticiler ait oldukları zümre, sınıf veya grup içinden seçilirdi.

Cumhuriyet

- Bu yönetim şeklinde egemenlik millete aittir.
- Halk ülkeyi yönetecek temsilcileri belli bir süre için seçer.
- İnsanlar, seçme ve seçilme hakkını kullanarak ülke yönetimine katılabilir.

1.

Etkinlik

Yönetim Biçimlerini Öğreniyorum

Aşağıda verilen bilgilerin hangi kavramlara ait olduğunu belirleyerek örnekteki gibi boş bırakılan yerlere yazınız.
(Not: Aynı kavram birden fazla yere yazılabilir.)

Siyasi parti

Seçim

Eşitlik

Millî Egemenlik

Hürriyet

Hukukun Üstünlüğü

Çoğulculuk

Katılım

1

Demokrasilerde insanlar kendi görüş ve düşünceleri doğrultusunda istedikleri partiye oy verebilir veya istedikleri partiye üye olabilirler.

Siyasi Parti

6

Çoğulculuk ilkesi gereğince insanlar yönetime katılmalı ve kendilerini etkileyen kararların alınmasında etkili olmalıdır.

2

İnsanların başkalarına zarar vermemek ve kanunlara aykırı olmamak koşuluyla dilediğini düşünebilmesi ve yapabilmesidir.

7

İnsanların kendilerini yönetecek kişileri kendilerinin seçerek belirlemesidir.

3

Demokrasilerde ülkeyi yönetecek kişileri belirlemek için yapılır. Gerekli şartları taşıyan vatandaşlar istedikleri takdirde devlet yönetiminde görev almak için adaylıklarını koyabilirler.

8

Toplum içinde tüm bireylerin aynı haklara sahip olması ve hiçbir kişiye ayrıcalık tanınmamasıdır.

4

İnsanların görüşleri birbirinden farklı olabilir. Farklı düşüncelere sahip olan insanlar düşüncelerini özgürce ifade edebilmeli ve yönetimde temsil edilmelidir.

9

İnsanların hakları hukuka uygun olarak korunmalıdır. Oluşan problemler hukuk yoluyla çözüme kavuşturulmalıdır.

5

Demokratik ülkelerde yaşayan insanlar kendilerini yönetecek kişileri kendileri seçerek geleceğini belirlerler. Demokrasilerde egemenliğin kaynağı millettir.

10

Demokrasiyle yönetilen ülkelerde bir insanın diğerine üstünlüğü yoktur.

ÜNİTE ULUSLARARASI İLİŞKİLERİMİZ

TÜRK CUMHURİYETLERİ
VE KOMŞU ÜLKELERLE
İLİŞKİLER

TİKA

ÜLKEMİZİN EKONOMİK
İLİŞKİLERİ

ÜLKEMİZİN ÜSTLENDİĞİ
ULUSLARARASI ROLLER

POPÜLER KÜLTÜR

GİRİŞ YAKINLARI

TÜRK CUMHURİYETLERİ VE KOMŞU ÜLKELERLE İLİŞKİLER

- ➔ Mustafa Kemal Atatürk'ün belirlediği ve barışa yönelik olan dış politika günümüzde de varlığını sürdürmektedir.
- ➔ Atatürk, bağımsız bir devletin varlığını devam ettirebilmesi için milli bir dış politikayı temel şartlardan biri olarak kabul etmiştir.
- ➔ Atatürk benimsediği "Yurtta barış dünyada barış" ilkesi ile bir yandan yurt içindeki huzuru sağlayarak güven içinde yaşamayı amaçlarken diğer yandan da uluslararası barış ve güvenliği savunmuştur.

Ülkemizin Komşu Devletlerle Olan İlişkileri

Azerbaycan

- ➔ Türkiye ile Azerbaycan arasında geçmişten gelen bir ilişki vardır.
- ➔ Bakü - Tiflis - Ceyhan Petrol Boru Hattı sayesinde Azerbaycan'dan ülkemize petrol taşınmaktadır.

Kazakistan

- ➔ Ahmet Yesevi Üniversitesi bu ülkede bulunmaktadır.
- ➔ Türkiye Kazakistan'a; gıda ürünleri, şeker, alüminyum eşyalar, makine ve cihazlar satar.

Özbekistan

- ➔ İki ülke arasında; kültür, eğitim, bilim, spor ve turizm alanlarında iş birliği antlaşmaları imzalanmıştır.
- ➔ İki ülke arasındaki ticaret hacmi artmaktadır.

Türkmenistan

- ➔ Türkiye, Türkmenistan'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ve burada büyükelçilik açan ülkedir.
- ➔ İki ülke arasındaki ilişkiler iyi düzeydedir.

Kırgızistan

- ➔ Türkiye ile Kırgızistan arasında birçok alanda ilişkiler iyi düzeydedir.
- ➔ Türkiye Kırgızistan'a; konfeksiyon ürünleri, halı, elektrikli malzemeler, mobilya, sebze gibi ürünler satar.

KKTC Cumhuriyeti

- ➔ Akdeniz'de Kıbrıs Adası'nda kurulmuştur. KKTC için "Yavru Vatan" ifadesi kullanılmaktadır.
- ➔ Türkiye ile KKTC arasında ilişkiler iyi düzeydedir.

Ülkemizin Komşu Devletlerle Olan İlişkileri

Bulgaristan

- ➔ Bulgaristan'da TİKA ve Yunus Emre Kültür Merkezi'nin şubesi bulunmaktadır.
- ➔ İki ülke arasındaki ticaret gelişmiştir.

Yunanistan

- ➔ Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkiler uzun süre inişli çıkışlı oldu.
- ➔ Selanik'te bulunan Atatürk evi Türk vatandaşlarının uğrak noktasıdır.

İran

- ➔ Türkiye, İran'dan petrol ve doğal gaz satın almaktadır. Türkiye İran'a otomotiv ürünleri, çelik ve altın ihraç etmektedir.

Gürcistan

- ➔ Türkiye 16 Aralık 1991 tarihinde Gürcistan'ın bağımsızlığını tanıdı.
- ➔ Ahıska Türkleri Türkiye ile Gürcistan ilişkilerindeki önemli konulardır.

Suriye

- ➔ Türkiye'nin en uzun sınır komşusudur. İki ülke arasındaki ilişkiler 2011 yılında Suriye'de başlayan iç karışıklıklar sonrasında bozulmuştur.

Ermenistan

- ➔ Türkiye Ermenistan'ın bağımsızlığını 16 Aralık 1991 yılında tanıdı.
- ➔ Günümüzde iki ülke arasındaki ilişkiler geliştirilme aşamasındadır.

Irak

- ➔ Irak, iç karışıklıklarla uğraşan bir sınır komşumuzdur.
- ➔ Türkiye Irak'ın toprak bütünlüğünü korumuştur.
- ➔ Kerkük - Yumurtalık Petrol Boru Hattı sayesinde ülkemize ham petrol taşınmaktadır.

1.

Etkinlik

Türk Cumhuriyetleri ve Komşu Ülkelerle İlişkiler

Aşağıda Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye'ye komşu olan ülkelerin bayrakları verilmiştir. Verilen bayrakların hangi ülkelere ait olduğunu kutucuklardan yararlanarak örnekteki gibi boş bırakılan alanlara yazınız.

Azerbaycan

Yunanistan

Suriye

İran

Bulgaristan

Kazakistan

Türkmenistan

Irak

Gürcistan

Kırgızistan

Özbekistan

Ermenistan

1

Azerbaycan

2

3

4

5

6

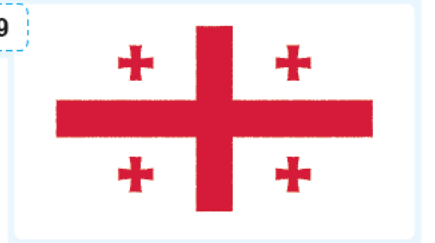
7

8

9

10

11

12

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0505 099 24 84
www.giris yayinlari.com | giris yayinlari@gmail.com

